

Verenigde Protestantse Kerk Leuven - Kerstboodschap

Lucas' kerstverhaal: taal van de hoop

Dit jaar, op 26 oktober 2018, kreeg de tot voor kort onvolprezen maar geniale Belgische theoloog-astronoom-kosmo-loog-wiskundige-natuurkundige George Lemaître (katholiek priester, kannunik, pauselijk prelaat en professor kosmologie aan de KU Leuven), eindelijk de erkenning die hij verdiende.

De zogenoemde "wet van Hubble", die de oerknal en uitdijning van het heelal beschrijft, werd door de International Astronomical Union (IAU) omgedoopt tot "de wet van Hubble-Lemaître". In 1927, twee jaar eerder (!) dan de astronoom Edwin Hubble, publiceerde Lemaître een berekening over de uitdijning van het heelal en werd zo de eigenlijke vader van de "Big Bang" en dat wordt nu in de nieuwe benaming van de genoemde wet erkend.

Eerder al, in mei 2017, onthulde de KUL een standbeeld van Lemaître in het universiteitsgebouw aan de Naamsestraat te Leuven waar hij vroeger college gaf.

Zodra de toenmalige Paus Pius de XII had vernomen over de hypothese van de Big Bang door priester Lemaître, stelde de kerkvorst vervolgens voor om die "oerknal" tot godsbewijs te verklaren.

Lemaître echter, toen ook voorzitter van de Pauselijke Academie, was daar mordicus tegen. Hij pleitte voor het naast elkaar bestaan van een fysische en een metafysische wereld.

En ja, ook de bijbelschrijvers spreken niet over God in termen van exacte wetenschap, causaliteit of kosmologisch onderzoek.

Niet in de logicaal van natuurkundige of wiskundige waarheden, maar enkel in de beeldtaal van de gelijkenis.

In beeldspraak die het mysterie en de ongrijpbaarheid van God respecteert.

In gelijkenissen die weliswaar over en van God spreken, maar die tegelijkertijd het 'tremendum' en de verborgenheid van God respecteren in het besef dat de mens nooit, noch met een microscoop, noch met een telescoop, 'in de hemel' zal kunnen kijken.

Als de bijbelschrijver God in Genesis laat zeggen dat Hij reeds de eerste dag het licht schiep en pas de vierde dag de zon, dan ontmaskert de natuurwetenschapper dat als onzin (want ons licht komt van de zon, nietwaar?), terwijl de bijbelschrijver daarmee beeldend uitdrukt dat hij/zij gelooft dat het "echte" licht (metafoor voor alles wat goed is) niet van de zon komt maar van God. Noem het maar: taal van de hoop.

De bijbelschrijvers schreven immers geen wetenschappelijke publicaties op grond van natuurkundig onderzoek, maar verhalen die getuigen over hun geloofservaringen en over de hoop die in hen leefde.

Beide disciplines (die elk op zichzelf ons respect verdienen): dat van de exacte wetenschap en dat van theologie, kijken op een heel verschillende wijze naar ons bestaan.

In essentie raken wetenschap en geloof elkaar dus niet.

Het heeft daarom ook geen zin deze twee terreinen tegen elkaar uit te spelen en te zeggen dat ze elkaar zouden tegenspreken, noch dat ze elkaar bevestigen.

Neem nu de evangelist Lucas.

Ja, hij was arts en hield zich in die zin (in zoverre dat dat in die tijd binnen de geneeskunde het geval was) dus ook bezig met exacte wetenschap.

Maar als evangelist keek hij naar onze werkelijkheid door de bril van de geloofservaring.

Hij schrijft, bij wijze van eerbetuiging aan Jezus, een geboorteverhaal.

Niet als exact historisch verslag maar als hommage, bij wijze van literaire hulde.

Verenigde Protestantse Kerk Leuven - Kerstboodschap

Dat gebeurde in die tijd wel vaker.

Dat mensen die een bijzonder leven hadden geleid, postuum, na hun dood, een geboorteverhaal kregen, waarin reeds de kiemen van hun bijzondere leven werden samengevat.

Zo schreef Lucas (omstreeks 80 n. Chr., dus vele jaren nadat Jezus op aarde had rondgelopen), geïnspireerd door de verhalen dat Jezus zich met hart en ziel had ingezet voor marginalen, daklozen en armen, een geboorteverhaal waarbij hij het nieuws van Jezus' geboorte aan de onaanzienlijke herders laat melden.

En niet voor niets door een 'godsode', want dat was de manier van de bijbelschrijvers om duidelijk te maken dat zij geloofden dat, in het leven en optreden van Jezus, God zichtbaar werd.

Daarbij kiest Lucas er bovendien voor om Jezus geboren te laten worden in het duister van de nacht.

Dat is, alweer, geen exacte vermelding van het tijdstip van Jezus' geboorte, maar een beeld/gelijkenis.

Zoals het licht symbool staat voor het goede, staat de duisternis symbool voor het kwade. In dit geval voor de duisternis van de wereld waarin Jezus binnenkomt.

In die tijd heel specifiek de wereld van Romeinse bezetting en harde dictatuur.

Geen wereld van pais en vrede dus, maar van onvrede en onrecht die, evenals onze wereld vandaag, nog heel veel te wensen overlaat.

Een wereld waarin we elkaar rond Kerst en Nieuwjaar met recht en reden vrede en geluk, gezondheid en de allerbeste wensen toedichten, juist omdat die wensen zozeer op de helling staan.

Op die wijze van vertellen, houdt de evangelist ons voor dat hij gelooft dat God weet heeft van de duisternis op aarde en zich, in de geboorte van het Christuskind, toewendt tot de wereld om haar tot het licht te heffen.

Een boodschap die hij onderstreept door onmiddellijk na de vermelding dat de herders de nacht in het veld doorbrachten, te schrijven dat het licht van God hen omstraalde.

Geen licht van de zon dus, geen bundel fotonen, maar, aldus Lucas: "licht van de Heer": beeld voor Gods nabijheid en liefde.

En Lucas gebruikt voor die boodschap nog meer 'verwijzende' taal. Zo laat hij de lichtgevende Godsoden de volgende twee woorden uitspreken: "Vreest niet".

Kortom: "licht brengen in de nacht" betekent bij Lucas om te beginnen: het wegnemen van de angst en de vrees.

En als we bedenken dat juist de vrees en de angst, die zich in zeer vele gedaanten aan de mens kan voordoen, het ultieme teken is van de aardse gebrokenheid, dan beginnen we misschien iets te begrijpen van de reikwijdte van de woorden "vreest niet".

Hoeveel angst en vrees is er immers niet in ons kwetsbare bestaan?

Niettemin klinkt bij Lucas de boodschap uit de hemel: "vreest niet."

Lees: heb vertrouwen, al is het tegen beter weten van de wereld in.

Vertrouwen in het Licht met een hoofdletter, ondanks de nacht.

Ernst Veen